

Dkt. Matthew S. Harmon, Matumizi ya Biblia katika Biblia, Kipindi cha 3, Mifumo ya Kitaalamu

Imefadhiliwa na BiblicaleLearning.org na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Matthew S. Harman na mafundisho yake katika mfululizo, Matumizi ya Biblia katika Biblia. Huu ni kipindi cha 3, Mifumo ya Mifano.

Karibu katika kipindi cha tatu katika kozi yetu kuhusu Matumizi ya Biblia katika Biblia.

Na tunaendelea kutoa nyenzo kutoka kwa kitabu, Jinsi ya Kujifunza Matumizi ya Biblia ya Biblia, Chaguzi Saba za Hermeneutical. Na kipindi hiki maalum kinategemea sura ya sita katika kushughulikia suala la mifumo ya uainishaji. Na katika kitabu hiki, tunakielezea kama chaguo kati ya mifumo ya uainishaji inayoangalia nyuma dhidi ya mifumo ya uainishaji inayoangalia mbele.

Nami nitaelezea baada ya muda mfupi ninachomaanisha na hilo, lakini huo ni mjadala muhimu ndani ya muktadha wa kitaaluma. Lakini kwanza, tunapaswa kuelezea tunamaanisha nini na uainishaji au mifumo ya uainishaji. Hii hapa ufafanuzi wangu wa kufanya kazi.

Mifumo ya kitabibu hurejelea uundaji wa kimaandiko wa kimakusudi ili kuchora mifano teule na ya matarajio kati ya watu, matukio, taasisi, taratibu, mausia, au mchanganyiko wa haya ndani ya mfumo wa kihistoria wa ufunuo unaoendelea. Sasa, huenda umesoma hilo na kuliangalia hilo na kufikiria, je, hilo ni kwa Kiingereza? Kwa sababu hiyo ni ufafanuzi tata. Kwa hivyo nitaigawanya aina ya kifungu kwa kifungu, karibu ili kukusaidia kuelewa ninachomaanisha na vipande tofauti vya ufafanuzi huu.

Kwa hivyo, tulisema kwamba mifumo ya uainishaji hurejelea uundaji wa kimaandiko wa kimakusudi. Tunamaanisha nini kwa hilo? Uundaji wa kimaandiko wa kimakusudi unamaanisha kwamba mwandishi wa maandishi ya kipokezi anaonyesha mtu, tukio, taasisi, na kadhalika kwa njia maalum ili kutoa hoja za mlinganisho kati ya mtoaji na maandishi ya kipokezi. Ili mwandishi wa maandishi ya kipokezi, maandishi ya baadaye ya kibiblia, anaelezea mtu, tukio, taasisi, n.k., kwa makusudi kwa njia maalum ili wewe kama msomaji utambue kwamba kuna mlinganisho na mtu wa awali wa kibiblia, tukio, au taasisi.

Huu si ulinganisho wa bahati mbaya au wa bahati mbaya. Huu ni wa makusudi kwa upande wa mwandishi. Kisha, ulinganisho wa matarajio na wa kuchagua.

Tunachomaanisha kwa hili ni kwamba mwandishi wa maandishi ya kipokezi anatumia tu maelezo yaliyochaguliwa kutoka kwa maandishi hayo ya awali ya wafadhili. Kwa hivyo ikiwa wanajaribu kuchora uhusiano kati ya, kama tutakavyoona baadaye, tuseme Kristo na Adamu, Paulo anapofanya hivi katika Warumi 5, hakupi kila undani kuhusu Adamu na kisha kusema, loo, kwa kweli inamrejelea Kristo pia. Yeye ni mteuzi.

Ni vipengele maalum tu vya mlinganisho huo vinavyoangaziwa. Na hivyo ndivyo vinavyoonekana hapo. Na neno matarajio linatukumbusha kwamba si jambo la kifasihi tu linaloonekana.

Hii si tu zana ya kifasihi ya busara ambayo , ikieleweka ipasavyo, maandishi ya wafadhili, maandishi ya asili, kwa namna fulani yanatazamia kitu au mtu baadaye ndani ya historia ya ukombozi. Kwa hivyo hiyo ndiyo hoja muhimu kuhusu matarajio. Sasa, sehemu inayofuata ya ufafanuzi.

Watu, matukio, taasisi, taratibu, mausia, au mchanganyiko wa haya. Hizi ni aina tofauti tu za aina. Hizi ni vitu vilivyo katika simulizi ya kibiblia ambavyo vinaweza kuonekana kama vinavyotarajia uhalisia wa baadaye na mkubwa zaidi.

Na tutaona mifano kadhaa ya hilo tunapoendelea. Mfumo wa kihistoria. Aina ya lugha imejikita katika historia.

Kwa maneno mengine, huu si aina fulani ya uhusiano wa kifalsafa uliolekea kati ya maandiko ambapo tunaweza kuona, ikiwa unapata fursa ya kumsoma mwandishi Myahudi Philo, aliyeandika wakati wa karne ya kwanza, kimsingi karibu na wakati Agano Jipya lilipokuwa likiandikwa. Na unamwona akitafsiri Mwanzo, kwa mfano. Na anaonyesha miunganisho hii yote ya kiistiari ya jinsi matukio fulani au watu wanavyorejelea ukweli huu wa roho, jinsi ilivyo mapambano ya roho kwa wema dhidi ya uovu na aina hizo za vitu.

Na unafikiri hilo ni jambo geni kabisa kwa kile Musa anachozungumzia hapa. Kwa hivyo, uainishaji umejikita katika historia. Na kisha, mwishowe, kutokana na ufafanuzi wetu, ufunuo unaoendelea.

Inafikia wazo hili kwamba kuna kupanda au kuimarika kati ya aina na aina ya kinyume. Ili tunapofikiria kuhusu mtu wa asili, kwa mfano, kama vile tukimfikiria Musa, na tunaielewa kwamba Musa ni aina au matarajio ya Kristo. Kwa hivyo Musa ndiye aina.

Kristo ndiye mpinga-aina, ambayo, kwa njia, ni njia mbaya tu ya kurejelea hilo. Ni jinsi ilivyo tu kwa sababu mpinga-aina anasikika hasi. Lakini kwa kweli ni kusema tu kuna asili au kivuli, na kisha kuna kiini au utambuzi wa mwisho wa ukweli huo.

Kwa hivyo, wazo ni kwamba kinyume cha aina, utimilifu, kwa namna fulani ni mkubwa zaidi au unazidi aina ya asili. Kwa hivyo kutoa mfano hapa, moja ya matukio yanayotumika kama mfano katika maandiko ni Kutoka. Kwa hivyo kuna Kutoka kwa asili kwa Mungu akiwatoa Israeli kutoka Misri, kutoka utumwani mwao kwa Wamisri, na kuwapeleka katika nchi ya ahadi.

Na manabii wa baadaye wanakuja, manabii kama Isaya na wengine, na wakiongozwa na Mungu, wanaona ukombozi wa watu wa Mungu ujao kama Kutoka mpya. Na itakuwa Kutoka kubwa zaidi kuliko kuwakomboa Israeli kutoka Misri. Na wanazungumzia hilo kwa njia zinazoonyesha ukweli wa baadaye, Kutoka huku kupya, kutakuwa kubwa zaidi kuliko Kutoka asili.

Kwa hivyo kuna kupanda, kuongezeka, na kuongezeka kwa hilo. Kwa hivyo hizo ni baadhi ya vipengele muhimu vya uainishaji. Tunachohitaji kujadili sasa ni pale tulipoanza mjadala huu wa uainishaji unaangalia mbele au nyuma.

Na tunachomaanisha kwa hili ni kwamba kuna mjadala huu ndani ya usomi wa kama uainishaji unaangalia mbele pekee au unaangalia nyuma pekee. Tunamaanisha nini kwa

hilo? Uainishaji unaoangalia mbele unarejelea aina ambazo ni za matarajio, ambazo zinaangalia mbele ndani ya muktadha wao wa asili. Kwa maneno mengine, kuna kitu katika jinsi kilivyowasilishwa ambacho kinakualika moja kwa moja kutarajia mtu au mtu au tukio la baadaye ambalo litakuwa kubwa zaidi. Na kwa hivyo mwakilishi mmoja wa mtazamo huu maalum ni msomi anayeitwa James Hamilton.

Katika kitabu chake kuhusu uainishaji, anaandika, Waandishi wa Biblia walipotunga maandishi yao, walikusudia kuwaonyesha hadhira yao uwepo wa mifumo yenye umbo la ahadi. Waandishi wa Agano la Kale walikusudia kuelekeza umakini kwenye mfuatano wa matukio unaojirudia, na walifanya hivyo kwa mtazamo wa wakati ujao. Sasa anachoonyesha Hamilton hapa ni kwamba uainishaji wote unaangalia mbele.

Kwa maneno mengine, lazima uweze kuona katika maandishi ya asili, katika maandishi ya asili, maandishi ya wafadhili, kwamba kuna kipengele kinachoelekeza mbele. Na kwa hivyo mfano mzuri wa hili ungekuwa Kumbukumbu la Torati sura ya 18, ambapo Yahweh anasema, Nitawainulia nabii kama wewe, atakayezungumza kuhusu Musa, kutoka miongoni mwa Waisraeli wenzao. Nami nitaweka maneno yangu kinywani mwake; naye atawaambia yote nitakayomwamuru .

Kwa hivyo maneno ya jinsi hilo lilivyoielezwa yanakualika kutazamia mbele mara moja. Hiyo ni kusema, Musa ni mfano, ni mfano, ni aina ya nabii. Na atakuja mmoja baadaye ambaye atakuwa kama Musa.

Na kadri Agano la Kale linavyoendelea, tunaona kwamba hatakuwa kama Musa tu, bali atakuwa mkuu zaidi. Kwa hivyo wasomi kama James Hamilton wangesema, aina zote zinaangalia mbele. Lazima iweze kuonyesha katika maandishi ya wafadhili jinsi kuna kitu kinachoangalia mbele.

Wasomi wengine wanasema, hapana, hapana, uainishaji unaangalia nyuma. Kwa maneno mengine, unaweza kuona aina tu kwa kutazama nyuma. Kwamba ni wakati tu aina ya kinyume au utimilifu unapokuja, ndipo unaweza kutambua kwamba asili ilikuwa aina.

Na kwa hivyo msomi anayeakisi mtazamo huu ni Richard Hayes. Anaandika, utambuzi wa mawasiliano ya kitamathali - hiyo ndiyo msembo wake wa uainishaji kimsingi - lazima uwe wa kutazama nyuma badala ya watarajiwa. Kwa maneno mengine, lazima uwe wa kutazama nyuma badala ya kutazama mbele.

Kwa sababu nguzo mbili za umbo ni matukio ndani ya mkondo wa wakati unaopita, ulinganifu unaweza kutambuliwa tu baada ya tukio la pili kutokea na kutoa umuhimu mpya kwa la kwanza. Kwa maneno mengine, huwezi kujua kwamba kitu fulani ni aina hadi uone aina ya kinyume. Na kisha unaweza kutazama nyuma na kwenda, loo, hiyo ilikusudiwa kuwa aina.

Na, kwa maoni yangu, mfano mzuri wa aina hii ya uainishaji ni kile Paulo anachoandika katika 1 Wakorintho 5:7. Anaandika, ondoa chachu ya zamani ili mpate kuwa donge jipya lililotiwa chachu. Kama mlivyo kweli. Kwa maana Kristo, mwana-kondoo wetu wa Pasaka, amekwisha kutolewa kuwa sadaka.

Sasa sidhani kama kuna kitu chochote katika Kutoka 11 na 12 kinachokuambia, hey, hii inamrejelea mtu ambaye atakuja na kuwa dhabihu kwa ajili ya watu wa Mungu. Nadhani unaweza kuona hilo tu katika mwanga wa ufunuo wa baadaye. Na kwa hivyo hiyo itakuwa mfano wa aina ya kuangalia nyuma au ya kutazama nyuma.

Kwa hivyo ni ipi? Je, inaangalia mbele? Je, inaangalia nyuma? Na jibu ni ndiyo. Kuna aina zote mbili. Hatuhitaji kuchagua kati ya moja au nyingine.

Maandiko yanatuonyesha mifano ya aina zote mbili za uainishaji, iwe ni kuangalia mbele au nyuma. Na kwa hivyo nataka kukupa mifano kadhaa sasa ya jinsi uainishaji unavyotumika na kufanya kazi katika Maandiko. Hebu tuanze na kile ambacho ningesema ni mojawapo ya yaliyo wazi zaidi.

Na tuendeleo na Warumi sura ya 5. Warumi sura ya 5. Tutaanza mstari wa 12 na kusoma mstari mzima wa 21. Paulo anaandika, Lakini karama ya bure si kama kosa. Kwa maana ikiwa wengi walikufa kwa kosa la mtu mmoja, si zaidi sana neema ya Mungu na karama ya bure kwa neema ya mtu mmoja, Yesu Kristo, ilizidi kwa wengi? Na karama ya bure si kama matokeo ya dhambi ya mtu mmoja.

Kwa maana hukumu iliyofuata kosa moja ilileta hukumu, lakini zawadi ya bure iliyofuata makosa mengi ilileta haki. Kwa maana ikiwa, kwa sababu ya kosa la mtu mmoja, kifo kilitawala kupitia mtu huyo mmoja, zaidi sana wale wanaopokea wingi wa neema na zawadi ya haki watatawala katika uzima kwa njia ya mtu mmoja, Yesu Kristo. Kwa hivyo, kama vile kosa moja lilivyoleta hukumu kwa watu wote, vivyo hivyo tendo moja la haki lileta haki na uzima kwa watu wote.

Kwa maana kama vile kwa kutotii kwa mtu mmoja wengi walifanywa wenye dhambi, vivyo hivyo kwa kutii kwa mtu mmoja wengi watafanywa wenye haki. Basi sheria iliingia ili kuongeza kosa, lakini dhambi ilipoongezeka, neema iliongezeka zaidi. Ili kama vile dhambi ilivyotawala katika mauti, neema nayo itawale kwa njia ya haki, hata uzima wa milele kwa Yesu Kristo Bwana wetu.

Kuna mengi ndani yake, lakini nadhani kifungu hiki kinatusaidia kuona uhusiano kati ya Adamu na Kristo. Na kwa kweli, ukiangalia tena mstari wa 14, ESV inatafsiri kifungu cha mwisho kama, Nani alikuwa mfano wa yule atakayekuja? Nani alikuwa mfano wa yule atakayekuja? Hapa kuna chati inayotusaidia kuona mifano kati ya Adamu na Kristo. Nami nataka utambue kwamba ingawa baadhi ya haya kimsingi ni sawa, baadhi yake yanategemea tofauti.

Kwa hivyo dhambi na mauti viliingia ulimwenguni kupitia Adamu na vikaenea kwa watu wote, na wengi wakafa kutokana na kosa la Adamu. Kwa Kristo, neema ya Mungu na zawadi iliyokuja kwa neema hiyo inafurika kwa wengi kupitia Kristo. Kwa Adamu, hukumu iliyofuata dhambi ya Adamu ilileta hukumu.

Pamoja na Kristo, kipawa cha neema ya Mungu kilifuata makosa mengi na kuleta kuhesabiwa haki. Kwa sababu ya kosa la Adamu, mauti ilitawala kupitia yeye. Na kisha Paulo anasema, je, si zaidi wale wanaopokea neema nyingi ya Mungu na kipawa cha haki watatawala katika uzima kupitia Kristo? Sikia lugha hiyo ya si zaidi; hiyo ni kupanda, hiyo ni kuongezeka.

Uasi wa Adamu ulisababisha hukumu kwa watu wote. Tendo la haki la Kristo lilisababisha kuhesabiwa haki na uzima kwa wote. Kupitia kutotii kwa Adamu, wengi walifanywa wenye dhambi.

Kupitia utii wa Kristo, wengi watafanywa kuwa wenye haki. Kwa hivyo unaona, hiyo ni tofauti hapo. Sheria iliingizwa ili dhambi iongezeke.

Lakini dhambi ilipoongezeka, neema iliongezeka zaidi. Na mwishowe, dhambi ilitawala katika mauti. Neema hutawala kwa njia ya haki ikileta uzima wa milele kupitia Kristo.

Kwa hivyo unaona, Paulo amewaelezea Kristo na Adamu kimakusudi kwa njia maalum ili kukuvutia jinsi kuna mambo ya kufanana kati yao. Na amefanya hivyo kwa kuchagua. Na pia amekuonyesha jinsi Kristo kama mpinga-aina anavyozidi na ni mkuu kuliko yule wa asili katika hilo.

Kwa hivyo nadhani hiyo ni moja ya mifano iliyo wazi zaidi hapo. Na nilitaka kuanza na hiyo kabla hatujaendelea na moja ambayo labda haionekani wazi mara moja, lakini nadhani ipo kabisa. Geuza nami Mathayo sura ya 4, mstari wa 1 hadi 11.

Hii ni hadithi ya majaribu ya Yesu nyikani. Mathayo sura ya 4 mstari wa 1. Kisha Yesu alipandishwa na Roho nyikani ili ajaribiwe na Ibilisi. Na baada ya kufunga siku arobaini mchana na usiku, akaona njaa.

Mjaribu akamjia akamwambia, Ukiwa wewe ni Mwana wa Mungu, amuru mawe haya yawe mikate. Lakini yeye akamjibu, Imeandikwa, Mtu hataishi kwa mkate tu, ila kwa kila neno litokalo kinywani mwa Mungu. Ibilisi akamchukua mpaka mji mtakatifu, akamweka juu ya mnara wa hekalu, akamwambia, Ukiwa wewe ni Mwana wa Mungu, jitupe chini; kwa maana imeandikwa, Atawaamuru malaika zake kwa ajili yako.

Nao watakuchukua mikononi mwao, usije ukajikwaa mguu wako kwenye jiwe. Yesu akamwambia, Tena imeandikwa, Usimjaribu Bwana Mungu wako. Ibilisi akamchukua tena mpaka mlima mrefu sana, akamwonyesha falme zote za ulimwengu na fahari yake.

Akamwambia, Haya yote nitakupa, ukianguka na kunisujudia. Ndipo Yesu akamwambia, Nenda zako, Shetani; kwa maana imeandikwa, Msujudie Bwana Mungu wako, na umtumikie yeye peke yake. Ndipo Ibilisi akamwacha, na tazama, malaika wakaja wakamhudumia.

Sasa, tunasoma hilo, na tunafikiri, sawa, hadithi iliyo wazi kiasi. Yesu anapinga majaribu. Na hakika tunaweza kufaidika kwa kusoma hadithi hiyo kwa njia hiyo, na huna haja ya kutambua kila kitu ninachokuonyesha ili kupata lishe bora ya kiroho ambayo roho yako inahitaji kutoka kwa maandishi hayo.

Na bado, unapoangalia kwa karibu zaidi, utaona sehemu za mawasiliano za ajabu kwa sababu sehemu ya kile Mathayo anajaribu kufanya ni kukuonyesha mlinganisho, mambo yanayounganisha kati ya Israeli na Yesu. Kwa hivyo hebu tuangalie hizi. Israeli na Yesu wote wawili wanatajwa kama mwana wa Mungu.

Katika Agano la Kale, Kutoka 4:22 na 23, Mungu anamtaja Israeli kama mwanawe mzaliwa wa kwanza. Israeli iliongozwa na uwepo wa Mungu jangwani. Yesu aliongozwa na Roho wa Mungu jangwani.

Israeli ilijaribiwa jangwani. Yesu alijaribiwa jangwani na ibilisi. Israeli ilikuwa jangwani kwa miaka 40.

Yesu alikuwa nyikani siku 40 na usiku 40. Na kwa hivyo unaona, nina alama sawa ili kukuonyesha kuna tofauti kidogo hapo, si sawa kabisa. Israeli ilikuwa na njaa nyikani.

Yesu ana njaa jangwani. Na Israeli walipojaribiwa kwa ukosefu wao wa chakula, walinung'unika. Tofauti na hilo, Yesu anapojaribiwa kugeuza mawe kuwa mkate kwa sababu ya njaa, Yesu anapinga kwa kumwamini Mungu.

Na ananukuu Kumbukumbu la Torati 8, mstari wa 3. Nitarudi kwenye hilo baada ya muda mfupi. Israeli ilipojaribiwa kwa ukosefu wa maji, Israeli inagombana na Musa na kumjaribu Yahweh. Yesu anapojaribiwa kujitupa chini kutoka kwenye kilele cha hekalu ili kujaribu ulinzi na riziki ya Mungu, Yesu anapinga kwa kumwamini Mungu na kunukuu Kumbukumbu la Torati 6, mstari wa 16.

Israeli, walipojaribiwa kufuata miungu mingine, waliabudu sanamu. Yesu anapojaribiwa kupokea falme za dunia ikiwa atamwabudu ibilisi, Yesu anapinga kwa kumwamini Mungu, akinukuu Kumbukumbu la Torati 6, mstari wa 13. Sasa, unaona kwamba maandiko matatu ambayo Yesu ananukuu yanatoka Kumbukumbu la Torati 6 na Kumbukumbu la Torati 8. Na hapa ndipo, ukirudi nyuma na kuangalia kinachoendelea katika Kumbukumbu la Torati 6 na Kumbukumbu la Torati 8, Musa anasimulia tena hadithi ya Israeli jangwani.

Na hapa ndipo, ukizingatia muktadha, Yesu si mchochezi tu kama, ooh, nahitaji mstari unaosema usimjaribu Bwana. Na kwa hivyo anachunguza Rolodex yake ya kiakili, na anaondoa mstari huu mdogo kutoka Kumbukumbu la Torati sura ya 6. Hapana, ana muktadha wote akilini mwake ambapo katika Kumbukumbu la Torati sura ya 6 na sura ya 8, Musa anakumbusha kizazi hiki cha Waisraeli kwamba mababu zao walikuwa jangwani na walishindwa. Kwa hivyo hii ni makusudi sana kwa upande wa Yesu kunukuu mistari hii kwa sababu sehemu ya anachosisitiza ni kwamba anatii pale ambapo Israeli ilishindwa.

Kwamba yeye ni mwana wa Mungu na ni mwana mtiifu wa Mungu. Kwamba Israeli ilishindwa na ametii. Na hivyo hilo linapaswa kuwa sehemu ya jambo kubwa unalopata kutokana na kusoma kile Mathayo anachoandika hapa.

Kwamba si tu kuhusu, ndiyo, Yesu alifanikiwa kujikinga na majaribu. Hiyo ni kweli. Hiyo ni nzuri.

Lakini pia unatakiwa kuona kwamba Yesu anatii pale ambapo Israeli ilishindwa. Na uhusiano unategemea wote wawili kutajwa kama mwana wa Mungu. Na bila shaka hapo ndipo palipoinuka, sivyo? Bila shaka Yesu ni mwana wa Mungu kwa njia ambayo Israeli haikuweza kuwa kwa sababu si tu kwamba yeye ni mwana aliyeahidiwa kutoka ukoo wa Daudi, bali pia ni mtu wa pili wa Utatu katika mwili.

Na kwa hivyo kuna athari kubwa hapa katika Mathayo sura ya 4. Kwa hivyo labda hiyo haionekani wazi sana, lakini unapoanza kuona picha ya kile kinachojitokeza, nadhani inakuwa wazi kwamba Mathayo anaelezea kimakusudi uzoefu wa Yesu nyikani ili kuvutia umakini wako kwenye sehemu za uhusiano kati yake na Israeli. Kwa hivyo huo ni mfano mwingine, labda mfano mwerevu zaidi wa uainishaji. Hebu tuzungumzie kidogo kuhusu asili ya aina.

Mambo machache ya kuyafanyia kazi hapa tunapotafakari jinsi uainishaji unavyofanya kazi. Kwa hivyo tunapofikiria aina, kuna aina ya uhalisia wa muda hapa, sivyo? Kwamba kuna aina ambayo unaweza kufikiria kama kivuli, na ndiyo maana unaona udhaifu wa mstari hapo. Na inapofikia aina ya kinyume, inakuwa wazi na ya ujasiri zaidi.

Kwa hivyo hiyo ni mojawapo ya njia ambazo maandiko yanazungumzia kuhusu uainishaji: aina ya kivuli na lugha ya uhalisia. Tunaweza pia kuonyesha tofauti kati ya aina zinazoangalia mbele na zinazoangalia nyuma zenye mishale tofauti inayoelekeza pande tofauti. Na hivyo kwa uainishaji unaoangalia mbele, kuna kipengele kilichotabiriwa kilicho ndani na kinachoonekana wazi kwetu tunaposoma maandishi yanayoelekeza mbele kwenye uhalisia wa baadaye.

Kwa mtazamo wa nyuma, ukweli huo wa baadaye unahitajika ili kuona aina halisi hafifu katika Agano la Kale. Kwa hivyo hizo ni njia kadhaa tofauti za kufikiria kuhusu aina ya mbele na nyuma. Hata hivyo, kuna mwelekeo mwingine, mbali na ule wa muda tu.

Na tunaweza kufikiria hili kwa upande wa mahusiano ya anga. Kwa hivyo tuna pambetatu hapa. Una uhalisia wa mbinguni juu yake.

Na mishale mmoja unaoshuka unatuelekeza kwenye aina au kivuli kama ilivyofunuliwa katika maandiko ya awali. Na ukweli kamili wa baadaye ulioelekezwa katika Agano Jipya. Na kwa hivyo kuna mabadiliko ya anga na ya muda katika uainishaji.

Mchoro huu muhimu unatoka kwa Giordano Voss katika kitabu chake, Mafundisho ya Waebrania. Kuna ukweli mwingine mmoja tunaohitaji kuuzungumzia kuhusu asili ya uainishaji kabla hatujaukamilisha. Na huo ndio wazo la marudio mengi.

Hiki ndicho ninachomaanisha kwa hili. Mifumo ya kiishara wakati mwingine huwa na marudio mengi ya muundo kabla ya kufikia kilele katika ufananisho wake. Na yule ninayemtazama haswa hapa ni Adamu hadi Kristo.

Sasa tumeona tu katika Warumi 5 jinsi Paulo anavyounganisha Adamu na Kristo. Na bado ukiangalia ndani ya Agano la Kale lenyewe, inaonekana kuna marudio ya ziada, au baadhi ya wasomi huyaita ectypes, ambayo si neno muhimu zaidi. Lakini inapata wazo la kabla ya kufikia utambuzi wa mwisho, kuna maelezo ya ziada ya muundo huo kati ya aina ya asili na mfano.

Acha nikuonyeshe ninachomaanisha kwa hili. Kwa hivyo Mungu anamwambia Adamu, Zaeni, mkaongezeke, mkaijaze nchi na kuitiisha. Mtawale samaki wa baharini, na ndege wa angani, na kila kiumbe chenye uhai kiendacho juu ya nchi.

Na kisha, ukigundua, kuna mambo mengi kati ya hili. Lakini ukimkumbuka Nuhu, Nuhu anapotoka kutoka kwenye safina, Mungu anasema kitu kama kile alichomwambia Adamu. Anasema, zaeni, mkaongezeke, mkaijaze dunia, lakini hasemi itawale na kuitiisha.

Badala yake, anasema, nimeweka hofu yenu juu ya viumbe vyote, wanyama wote. Kwa hivyo kuna marudio ya mfano wa Adamu, lakini ni tofauti kidogo. Na ningebishana nawe kwamba kuna ushahidi kwamba hiyo ni kweli kwa Ibrahimu na Israeli na Daudi na Sulemani.

Kwamba yanaelezwa kwa maneno kama ya Adamu, ambayo yote hujenga na kukamilisha katika Kristo mwenyewe. Tunaona hilo wapi katika Kristo? Ningependekeza tuone hapa katika Mathayo 28. Yesu anasema, mamlaka yote mbinguni na duniani nimepewa.

Hilo hakika linasikika kama kuwa na mamlaka juu ya samaki wa baharini na juu ya ndege wa angani na juu ya kila kiumbe hai. Kwa hiyo, enendeni mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi. Kwa namna fulani linasikika kidogo kama vile zaeni na mkaongezeke na kuijaza dunia.

Mkiwabatiza kwa jina la Baba na la Mwana na la Roho Mtakatifu, na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru ninyi. Na tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote hata ukamilifu wa dahari. Kwa hivyo hoja iliyopo ni kwamba wakati mwingine kuna marudio mengi ya mifumo hii kabla ya kufikia utambuzi wa mwisho.

Vuta pumzi ndefu. Huenda unafikiria, Sawa, ni nini kitakachotuzuia hapa tusiende tu kichaa? Namaanisha, tunaona aina yoyote ya mlinganisho, na tunafikiria, oh, aina nzuri. Iko kila mahali.

Na kwa hivyo hapa ndipo nadhani tunaweza kuchora angalau mstari mmoja muhimu. Je, kuna aina tofauti za mlinganisho. Aina tofauti za mlinganisho.

Kwa hivyo kwa mifumo ya uainishaji, kuna matumizi ya kinadharia ya maelezo; kuna heshima kwa muktadha wa asili. Yanategemea matukio halisi ya kihistoria, na muhimu zaidi, kuna kipengele cha matarajio ndani yake. Sasa, kwa safu wima ya kati, tuna kile tunachokiita athari ya mwangwi iliyopanuliwa.

Na utaona kwamba inalingana na mifumo ya uainishaji hadi utakapofika kwenye safu ya chini kabisa. Na hizi ni nukta za mlinganisho zenye kipengele cha kifasihi, si cha matarajio. Acha nikupe mfano mfupi wa hili.

Kuna hadithi nyingi katika Mwanzo ambazo tunaweza kuziita hadithi za dada yangu. Ambapo Ibrahimu kwanza analala ukweli wa sehemu, uongo wa sehemu. Bado ni uongo kwamba mkewe, Sara, ni dada yake, akifikiria kumlinda yeye na yeye mwenyewe.

Na kisha tunaona baadaye kwamba mwanawe, Isaka, anafanya vivyo hivyo. Anadanganya kuhusu mkewe kuwa dada yake. Naam, hiyo si aina ya uainishaji.

Hakuna kupanda kwa kasi. Hakuna kutarajia muundo wa baadaye na mkubwa zaidi katika maandiko. Ni mfano tu wa athari ya kifasihi.

Nadhani lengo kuu la hilo ni kukuonyesha jinsi Isaka alivyofuata njia ile ile iliyoshindwa ya baba yake linapokuja suala hilo. Sasa, tofauti na zote mbili, tuna mafumbo. Ambapo kila undani wa maandishi umebanwa kwa aina fulani ya umuhimu wa kiroho.

Ambapo hakuna kuzingatia muktadha wa asili wa kifungu. Na inategemea kuchukua mfumo wa baadaye au wa ziada ambao kisha huwekwa kwenye maandishi. Badala ya kusoma kutoka kwenye maandishi yaliyopo.

Ni kuchukua gridi au mfumo au falsafa na kuilazimisha kwenye maandishi ili kutoa kile kinachoonekana kuwa na maana ambacho kwa kweli hakipo. Na kwa hivyo ni kiitikadi badala ya ufafanuzi. Sawa, nilitaka kuishia hapa na muhtasari wa kile ambacho ningeikiita mifano mizuri ya aina zinazoonekana kuwa za nyuma.

Maana yake una maandiko haya ambayo, katika muktadha wake wa asili, hayatupi sababu ya kufikiria kwamba yanatazamia mbele. Na bado, kwa kuzingatia ufunuo wa Agano Jipya, yanatambuliwa kama ya kiishara. Kwa hivyo hebu tuangalie hapa.

Kwa mfano, tunaona katika simulizi la kusulubiwa. Mojawapo ya mambo ya kushangaza zaidi unaposoma simulizi la kusulubiwa, kuna madokezo kadhaa ya Zaburi 22 ndani yake. Kwa hivyo una katika Zaburi 22, Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha? Na tunaona kwamba katika simulizi la Mathayo na Marko, Yesu ananukuu mstari wa kwanza kutoka Zaburi 22.

Hilo liko wazi. Kisha, katika Zaburi 22, Daudi anazungumzia kuhusu wapinzani wake wakigawanya nguo zake na kupiga kura. Na hivyo ndivyo tunavyoona katika maelezo ya masimulizi ya kusulubiwa.

Kwa kweli, tunaiona katika masimulizi yote manne ya injili. Zaburi ya 22, pia, Daudi anasema wapinzani wake walimdhiki. Walimtukana, wakitikisa vichwa vyao.

Anamtumaini Bwana. Bwana na amwokoe. Na kisha Mathayo anapoelezea tukio la msalabani, ni watu wanaopita wakirusha matusi, wakitikisa vichwa vyao, na kudhihaki.

Anamtumaini Mungu. Acha Mungu amwokoe. Kwa hivyo wanaelezea kwa makusudi matukio ya kusulubiwa kwa kuzingatia kile kilichoelezwa katika Zaburi 22.

Lakini ningebishana nawe kwamba unaposoma Zaburi 22, hujitokezi mwisho na kufikiria, Loo, hilo linamlenga Masihi wa siku zijazo ambaye atateseka kwa kiasi kikubwa zaidi. Inasomeka tu kama Daudi akizungumzia mateso yake mwenyewe, labda kwa lugha inayoonekana kuwa ya kutia chumvi au lugha ya kishairi iliyoimarishwa. Na bado, Mungu anatumia hilo kuelekeza mbele, lakini tunaweza tu kuliona katika mwanga wa utimilifu wake katika Kristo.

Kwa hivyo, hebu tutoe vidokezo muhimu. Hilo ni jambo kubwa. Uainishaji ni wa kufurahisha na wa kutisha na ni mengi ya kufikiria hapa.

Mambo machache muhimu ya kuzingatia. Kwanza, Mungu aliingiza mifumo ya uainishaji ndani ya Maandiko alipowavuvia maandishi wa kibinadamu. Tunazungumzia mambo ambayo yapo halali na yaliyokusudiwa na mwandishi wa kimungu, lakini yanaweza kuhitaji ufunuo wa baadaye ili kuona na kuelewa kilichopo.

Acha nitoe mifano miwili mifupi hapa. Ya kwanza ni kwamba, ikiwa wewe ni shabiki wa vipindi vya uhalifu vya kweli, unaweza kuwa unaifahamu dutu hii inayotumika katika uchunguzi wa eneo la uhalifu. Wanatumia dutu hii inayoitwa luminol.

Na wanachofanya ni kunyunyizia kemikali hii, luminol, ndani ya chumba, na imekusudiwa kufichua uwepo wa damu. Ikiwa kumekuwa na damu mahali popote katika chumba hicho, itaionyesha. Hata mifano ya damu ambapo haonekani kwa macho.

Kwa hivyo wananyunyizia dutu hii, kisha wanazima taa, na wanaleta taa nyeusi maalum. Na wanapoleta taa hiyo, ikiwa kuna sehemu zozote ambapo kumekuwa na damu, inawaka kama vile ni Krismasi. Na unaona damu ambayo ipo hapo.

Luminol haiweki damu hapo. Inaonyesha uwepo wa damu ambayo tayari ipo. Inahitaji tu lenzi sahihi au vifaa sahihi ili kuona kilichopo.

Na ningependekeza kwako kwamba mara nyingi ndivyo uainishaji unavyofanya kazi. Ufunuo huo wa baadaye unahitajika ili kutuwezesha kuona kile kilichopo katika maandishi. Mfano wa pili.

Aina nzuri ya filamu ya kulisimua ya mafumbo, iwe ni riwaya au iwe ni filamu. Unaitazama, unafika mwisho, na wana ufunuo mkubwa wa, oh, ilikuwa ni mchinjaji. Alikuwa akitumia kinara cha taa, na alikuwa kwenye kabati, sivyo? Na unaenda, unajua, hiyo ilinishangaza kidogo.

Lakini kisha wanaanza kuelezea jinsi labda kulikuwa na vidokezo njiani ambavyo hukuelewa umuhimu wake hadi ulipofika mwisho na kugundua, loo, sikuthamini jinsi tukio hilo dogo lilivyokuwa muhimu ambapo mchinjaji alikuwa akigusa kinara cha taa. Sawa, hata sikuelewa hilo. Lakini sasa kwa kuwa unaniambia, naenda, loo, hilo lilikuwa ni kidokezo.

Lakini ukirudi nyuma na kusoma riwaya hiyo tena au kutazama filamu tena, unaona hilo, na unasema, nilikosaje hilo? Inaonekana wazi sasa kwa sababu najua hadithi inaelekea wapi. Na kwa hivyo linapokuja suala la mifumo ya uainishaji, nadhani mara nyingi ndivyo ilivyo: wakati mwingine hatuna kile tunachohitaji ili kuthamini kikamilifu kile kilichopo katika maandishi ya asili hadi tutakapoona kinyume chake baadaye. Pili, mifumo hii ya uainishaji inaweza kuwa ya matarajio au ya kurudi nyuma.

Nimejaribu kuonyesha jinsi zote mbili zilivyopo katika Maandiko. Na tatu, hapa pengine ndipo baadhi yenu mmekuwa na aina hii ya mawazo madogo ya kuchekesha kichwani mwenu nilipokuwa nikipitia haya. Kama wakalimani, tunapaswa kutafuta mifumo ya uainishaji ndani ya Maandiko, hata zaidi ya ile ambayo waandishi wa Biblia wanaitambua waziwazi.

Sasa baadhi ya haya yanaonekana dhahiri sana, sivyo? Waandishi wa Biblia wanatuambia kwamba Daudi ni mfano wa Kristo. Kwa hivyo tuko katika msingi mzuri hapo. Hatufanyi chochote cha ubunifu.

Lakini vipi kuhusu mifano ambayo si dhahiri sana? Kwa mfano, una shida kupata sehemu yoyote maalum katika Agano Jipya inayomwakilisha Yoshua kama mfano wa Kristo. Na bado, ukiangalia anachofanya, inaonekana kama yeye, kama kiongozi wa watu wa Mungu,

akiwapa watu wa Mungu urithi wao, hiyo inaonekana kama mfano au picha ya kile Yesu anachofanya katika kutupa urithi. Sasa, tunapokutana na haya, nadhani ni busara kwetu kutambua kiwango cha unyenyekevu wa tafsiri na kusema, unajua, Biblia haituambii hili waziwazi, lakini inaonekana kama kuna mfano hapa ambao tunaweza kutambua.

Na pia ningesema kwamba kama kanuni ya jumla, uainishaji huelekea kufanya kazi katika kiwango cha jumla badala ya kiwango kidogo. Kwa hivyo haizungumzii sana mambo kama, hebu tuone, kuna kitu ambacho ni chekundu katika kifungu hiki. Nyekundu ni nini kingine? Ni damu ya Yesu ambayo ni nyekundu.

Na ndivyo ilivyo. Hii ni aina ya damu ya Yesu inayoshuka baadaye. Nadhani hivyo sivyo kawaida uainishaji unavyofanya kazi.

Huwa wanafanya kazi kwenye miundo mikubwa na sehemu nyingi za mawasiliano kati ya mtu huyo, tukio hilo, taasisi hiyo, n.k. Kwa hivyo nikutia moyo tu uwe mwangalifu na mnyenyekevu linapokuja suala la kufanya kazi na kujitambulisha na miunganisho ambayo unafikiri inaweza kuwa aina. Ikiwa Maandiko yenyewe hayasemi hivyo waziwazi, washike wale kwa mshiko mzuri na usiwe na msimamo mkali kuhusu hilo.

Kwa hivyo huo ni utangulizi mfupi wa aina. Katika kipindi chetu kijacho, tutachukua utafiti wa kesi na kukufanyia kazi katika mchakato wa kujifunza jinsi mwandishi wa baadaye wa Biblia anavyotaja na kuingiliana na maandishi ya awali ya Biblia ili uweze kuona mchakato mzima ukiendelea kuanzia mwanzo hadi mwisho.

Huyu ni Dkt. Matthew S. Harman katika mafundisho yake katika mfululizo, Matumizi ya Biblia katika Biblia.

Hiki ni kipindi nambari 3, Mifumo ya Kitaalamu.